

טקס מסירת צוללת לחיל
הים המצרי במספנת
טיסנקרופ. "אני מקווה שלא
היו פה שיקולים של בצע
כסף ושל שוחד"

שמעון שיפר

הידיעה שנתניהו אישר לגרמנים למכור צוללות למצרים פוגעת לי בבריאות. ראש הממשלה ויתר על עיקרון בסיסי בתפיסתנו הביטחונית"

האלוף (מיל') עמוס גלעד, שהיה ראש האגף המדיני-ביטחוני ואיש הקשר עם מצרים, נחרד לשמוע את נתניהו מודה שנתן אור ירוק לעיסקה הבעייתית • לעומת זאת, הוא תומך בעמדת ראש הממשלה שפעל להגדלת צי הצוללות למרות התנגדות מערכת הביטחון • לקראת ספר שייצא בקרוב מדבר גלעד לראשונה על תיק 3000, שבמסגרתו העיד במשטרה, מספר על המהפך שעבר איסיסי ביחסו לישראל, ומסביר למה בעולם הערבי יציבות חשובה יותר מדמוקרטיה

גלעד. "אני, באופי שלי, לא מסוגל לפאר את עצמי בכלום"

האלוף (מיל') עמוס גלעד ראה הרבה דברים בקריירה ארוכת השנים שלו. אבל הוא לא תיאר לעצמו שראש ממשלה ישראלי ייתן אור ירוק לגרמנים למכור צוללות מתקדמות למצרים. "זה פוגע בכריאות שלי", אומר מי שהיה עד לא מכבר ראש האגף המדיני-ביטחוני במשרד הביטחון, עסק בנושאים הרגישים ביותר והיה איש הקשר הכמעט בלעדי עם הממשל בקהיר.

בשנה האחרונה נפגשו עשרות פעמים לשיחות שמטרתן להעמיק את הידע בשורה של סוגיות מדיניות-ביטחוניות שנחשפו אליהן. אני, כעיתונאי שמסקר את התחום המדיני כבר עשרות שנים מול שבעה ראשי ממשלה, מהסכם השלום עם מצרים ומלחמת לבנון הראשונה ועד היום, וגלעד, שצמח באגף המודיעין והיה המתריע העיקרי נגד חברית ההרסנית שרקם המוסד בין ישראל לפלנגות בלבנון.

במשך קרוב לעשר שנים, כראש האגף המדיני-ביטחוני, היה גלעד אחראי לתחזוקת הקשרים עם מנהיגי מדינות ערב באזורנו וזכה לאמונם של נשיאי מצרים מובארק וא-סיסי, עבדאללה מלך ירדן, ראשי בית המלוכה הסעודי ומנהיגי מדינות המפרץ.

הגילויים בפרשת הצוללות זעזעו את גלעד, שאף נקרא למטרה להעיד בתיק 3000. כעת הוא מדבר לראשונה על פרשת הצוללות בכלל ועל מכירת הצוללות הגרמניות למצרים בברכתה של ישראל בפרט, ומביא גילויים חדשים אודות יחסי ישראל עם המדינה הערבית הראשונה שכרתה עמה הסכם שלום.

הדברים שתקראו כאן יופיעו בספר שאת כתיבתו השלמנו לאחרונה, ועתיד לצאת לאור בהוצאת "ידיעות ספרים".

עוד ספרים.

שיילכו לקוריאנים

"היחסים עם מצרים חשובים מאד מבחינתי", אומר גלעד, "אבל עם כל הכבוד, אין להעלות על הדעת שישראל תסכים שגרמניה תמכור צוללות למצרים. נכון, גרמניה היא מדינה ריבונית ויכולה למכור נשק למי שהיא רוצה. אבל היא חשה מחויבות כלפינו, וישראל היתה צריכה לעשות הכל כדי שהעסקה הזאת לא תצא אל הפועל. רוצים לקנות צוללות? שיילכו לקוריאנים. לא לגרמנים".

אבל נטען שהצוללות המיועדות למצרים הן בגרסה נחותה בהשוואה לצוללות של חיל הים, וכן ישראל לא צריכה לחשוש.

"אני לא מקבל את הטענה הזאת. מה זה צוללות מגרסה נחותה? אצל הגרמנים אין דבר כזה, כלי נשק נחות. אולי הוא נחות מול חיל הים ואולי לא, אבל מה זה משנה? הוא הוא לא יורה? הוא לא פוגע? הרי המצרים, אם רק היו רוצים, יכולים לסגור לך את נתבי השיט. זה הרי קרה בעבר. או נכון, זה לא מתאים למצרים של ימינו, יש הסכם שלום, אבל אסור לנו להיטות. אני מקווה שלא היו פה שיקולים פוליטיים של בצע כסף ושל שוחד, כי אז זה דבר מתועב וחמור. אני לא יודע לומר מה קרה כאן ומי קיבל כמה, אם אכן קיבל". גלעד סירב לדבר על תוכן עדותו במטרה.

כמו רוב ראשי מערכת הביטחון, גם גלעד לא היה בסוד המגעים בין ישראל לגרמניה בנושא הצוללות. "אם היו שואלים אותי האם נתניהו היה מסכים, או בכלל מעלה על דעתו, שמדינה זרה תחמש סתם כך מדינה ערבית כנשק מתקדם כמו צוללות, לא הייתי מאמין. עד שנתניהו הודה השבוע בקולו בראיון לטלוויזיה שהוא באופן אישי, תוך מידור שר הביטחון והרמטכ"ל, אישר לגרמנים למכור צוללות למצרים, קיוותי בתוך תוכי שזה לא באמת קרה. למרות כל הפיטוים שהיו עד בנושא. הידיעה על כך מדירה שינה מעיניי. אני לא יכול לשאת את המחשבה שישראל מוכנה לוותר על עיקרון בסיסי בתפישתה הביטחון-נית, שלפיו היא לא תיתן יד לכך שאמצעי לחימה שעלולים בכוא היום לפגוע בנו יהיו בידי מדינה ערבית, גם אם המדינה הזאת נמצאת איתנו עכשיו ב"חסי שלום. ומה זה ישראל? אדם אחד: ראש הממשלה נתניהו.

"אגב, בחוק האמריקאי יש סעיף שנקרא Qualitative Military Edge. כלומר - ארצות-הברית מחויבת לשמור את היתרון האיכותי של ישראל מבחינה צבאית. אבל הם מוכרים למדינות ערב נשק בהיקפים עצומים. כל עוד אין מצב של איבה בינינו לבין אותן מדינות, זה נראה כמו

"אצל הגרמנים אין דבר כזה, כלי נשק נחות. מה, מכרו למצרים צוללות שהם לא יכולים לירות ולפגוע? המצרים, אם רק ירצו, יכולים לסגור לנו את נתבי השיט"

על ההתנחלויות והיא סולדת מהכיבוש של הפלסטינים וכועסת עלינו בעוד הרבה דברים, היא מחוייבת למדינת ישראל. היא נתנה לנו צוללות, חלקן בחינם, חלקן בהנחה מאוד משמעותית."

צלקות של גנרל

השבוע מלאו 40 שנה לחתימה על הסכם השלום עם מצרים. למרות התנגדותו למכירת הצוללות הגרמניות לחיל הים המצרי, הוא שב ומרגיש את חשיבות היחסים בין ישראל לשכנתה ממערב.

את עבר פתח איסי, נשיא מצרים הנוכחי, הוא מכיר אישית עוד מימי קצין צבא תחת שלטון מור בארק. "פגשתי אותו המון פעמים, קשה לי לזכור כמה. נפלה בחלקי זכות גדולה להוביל את ההסכם הלא פשוט לסימון הגבול בין עזה למצרים אחרי ההתנתקות. מה שנקרא ציר פילדלפי. אורכו של הגבול שם הוא 13.8 ק"מ. המצרים זעפו על ישראל שהפקירה חלק מהגבול המשותף על-פי הסכם השלום לידי כוחות לא מבוקרים. הם גם ניסו להציב כוחות של משמר הגבול שלהם, שזה בעצם צבא, לאורך כל הגבול, ומדובר בהפרה של הנסי פח הצבאי בהסכם השלום בין ישראל למצרים. ואז נוצר קשר מאוד מיוחד עם הגנרל מוחמד חוסיין טנטאווי, שר ההגנה דאז. הוא אדם מאוד ישר לדעתי, אבל לא אוהד גדול של ישראל. הוא סיפר לי שהגוף שלו מצולק מהכדורים של חיילי צה"ל במבצע קדש ב'66, בחווה הסינית ב-73' וכו'. הוא היה כמעט בכל המלחמות. אבל נוצרה איזו כימיה מוזרה אתו. השיחות שלי איתו התנהלו בערבית, כי האנגלית שלו לא חזקה.

"טנטאווי לא היה חייב אפילו לראות את זיו פניי. הוא היה פילדמרשל, שר ההגנה, ונחשב במצרים לגיי בור מלחמה. כשמובראק היה מחבק אותו, הוא נראה כאילו הוא נמס מול איזו דמות מיתולוגית. את עומר סולימן - שהיה ראש המודיעין המצרי ואחר כך סגן הנשיא - הוא העריך. אבל לטנטאווי הוא ממש סגד. הוא קרא לו מוחמד במין חיבה כזאת.

"פתאום מצאתי את עצמי יושב מול טנטאווי, כיי סאות כאלה באלכסון, כמו אח"ם, בלשכת שר ההגנה - לא הלשכה הרגילה שלו אלא הלשכה הייצוגית, שזה אולם ענק בתוך ארמון. המצרים דאגו שאני ושאר המשתתפים ניכנס קודם, ורק אז טנטאווי נכנס כדי שנעמוד לכבודו."

מה היה תפקידו של איסי באותה תקופה? ואיך בעצם הכרתם?

הוא היה או ראש המודיעין הצבאי, גנרל שני כוכבי בים ומאוד קשוח כלפי ישראל. טנטאווי אמר: 'אני מוכן להיפגש עם עמוס, אבל לא מוכן להזמין אותו לארוחת צהריים'. הוא לא אמר את זה לי באופן אישי, אבל זה היה ברור. כאילו אני לא שווה ערך אליו. לארוחת צהריים שייפגש עם איסי. הוא - איסי - ראש אמ"ן, אני גנרל, בעיניהם אני גנרל אמ"ן, אז שאנחנו ניפגש. נקודה.

"השיחות עם איסי היו קשות מאוד בהתחלה. הוא היה מאוד חשדן, וראו שהוא מאוד לא אוהב את ישראל. זה לא היה בלתי אופייני לקצינים המצרים, אבל הוא היה עוין במיוחד. והוא אדם מאוד כן, לא מסתיר את דעותיו. והוא גם דתי מאוד. במיוחד בלט היחס השלילי שלו כלפי הנספח הצבאי להסכם השלום, שזה אופייני אגב לכל הקצינים המצרים. גם עומר סולימן. כולם רואים בנספח הצבאי פגיעה בגאווה המצרית ובריבונות המצרית. מי שרוצה המחשה לזה שיראה מה קרה עם האיים טיראן וסאנאפיר, או מה שאצלנו קוראים סנפיר. כשמצרים החליטה להחזיר את שני האיים האלה לשליטה סעודית, בשנת 2016, כמעט היה מרד במצרים. בעיני המצרי ברחוב זה היה הפקרת חבלי ארץ. כמו שהם התווכחו איתנו בזמנו על כל מטר מרובע.

"באותה מידה הם לא סבלו את הנספח הצבאי להסכם השלום עם ישראל. ב-2008 תצפית של אמ"ן גילתה שהם הכניסו כוחות לסיני ללא שום סיבה אלא רק כדי להפר את ההסכם. גם איסי לא סבל את הנספח הצבאי להסכם, אבל לאט לאט ראיתי שהוא משלים, ואפילו יותר מזה, עם המציאות שסאדאת ובגין יצרו.

"הדיאלוגים היו מורכבים, אבל בסוף הגענו להסכם. המצרים רצו לפרוס כוחות של משמר הגבול שלהם לאורך כל גבול סיני. אנחנו לא הסכמנו, כי זו הפרה של ההסכם. הסכמנו להפרה מסוימת, שיהיו 750 אנשי משמר הגבול המצרי ורק לאורך הגבול עם עזה. זה עורר סערה פוליטית בארץ, אבל למצרים היה טיעון מנצח. הם אמרו: 'סליחה, אבל אתם עוברים את הגבול הזה. מי ינהל אותה? ואנחנו בהסכם שלום איתכם. אנחנו

התעסקות בשטויות. אבל אלה לא שטויות, כי אנחנו כבר יודעים שהיחסים בינינו לבין הערבים מושגתים על אינטרסים ביטחוניים משותפים. קשה לי לדמיין את הביטחון הלאומי שלנו בלי שיתוף הפעולה איתם. אבל היחסים הנורמליים - מה שנקרא "נורמלי" זציה" - הם ברמה מאוד נמוכה. וזה מצב שטומן בחובו בו סיכון לטווחים ארוכים. אתה לא צריך לחשוש מהם כרגע, אבל אתה כן צריך לחשוב על מה יהיה בעתיד."

הזרוע העמוקה

למרות ביקורתו החריפה על ראש הממשלה סביב מכירת הצוללות לגרמניה, גלעד דווקא רואה איתו עין בעין את הצורך בצוללות נוספות לחיל הים. "נתניהו מבין בצורה העמוקה ביותר את חשיבותן של הצוללות לביטחון הלאומי שלנו. מנקודת מבט ישראלית, הציר ללת היא אמצעי אסטרטגי יוצא דופן בחשיבותו. מאחר שזהו כלי חשאי בממד התתיימי, והוא עתיר יכולות הרג ויכולות מודיעיניות, הוא יכול לשמש לכל משימה מודיעינית או מבצעית. זו הזרוע הארוכה מול האויבים הרחוקים שלנו. היום, ככל שהמרחק יותר גדול, כך האויב יותר גדול ומסוכן. איראן היא מדינה ענקית, עם משטר רצחני ששם לו למטרה להשמיר את ישראל. לכן, ההחלטה הישראלית להצטייד בצוללות חדשות היא מאוד נכונה."

אז על מבוסס האמירה של צה"ל: אנחנו לא צריכים כל כך הרבה צוללות?

"הריון הוא לא על עצם הצורך בצוללות. אין ויכוח על כך שצריך צוללות. העניין הוא שהשמיכה התקציבית קצרה ולא יכולה לכסות הכל. אם אתה קונה עוד צוללות, אתה צריך לוותר על דברים אחרים. וציר ללת היא כלי יקר לאחזקה. מאוד. אז הוויכוח הוא אם צריך איקס צוללות או איקס מינוס אחד. בסוף הנוסחה שנמצאה היא שגם אם יגיעו לתשע צוללות, זה יהיה על חשבון צוללות שיצאו מהשירות. כלומר, צוללת חדשה תחליף צוללת ישנה. אם אתה רוצה שתי צוללות מבצעיות, ובישראל מטילים עליהן אינסוף פעולות מבצעיות, אתה חייב שיהיו לך שש. שתיים באימונים, שתיים עובדות ושתיים במידת הצורך באחזקה. אתה לא יכול להסתדר עם פחות.

"מהתבוננות בראש הממשלה אני משוכנע שהשיקולים בעניין הזה הם נטו לטובת המדינה. כמובן, הצוללות הן לא חוות הכל. האם חיל הים יכול להכריע מלחמה? לא. חיל הים יכול לסייע בניצחון בצורה משמעותית, הוא יכול להרתיע בצורה מאוד משמעותית והוא יכול לשמש בכל מיני תרחישים קשים שבהם נדרשת זרוע אסטרטגית וזיזה, חשאית ומפתיעה, קרי, הצוללות. אבל כדי להכריע מלחמה אתה צריך חיל אוויר חזק, אתה צריך מודיעין חזק ואתה צריך כוחות יבשה חזקים, שהם בעיני חוד החנית."

אז למה היה דחוף כל כך להיכנס דווקא עכשיו לעסקת צוללות רחבת היקף כל כך?

"צריך לזכור: מדובר בעסקאות לטווחי זמן מאוד ארוכים. לוקח כמה שנים לבנות צוללת. יכול להיות שהיה פה חשש מהיום שאחרי מרקל. הרי היא לא תישאר קנצלרית לנצח, ואף אחד לא יודע מי יבוא אחריה והאם הוא יהיה מחויב כמוהו להמשיך קיומו של העם היהודי ולהמשיך קיומה של מדינת ישראל.

"מרקל היא מנהיגה אמיתית, מאוד ערכית. יש לה ערכים נשגבים, משהו שלרוב המנהיגים היום אין. למרות שנולדה במזרח גרמניה וחייה במזרח גרמניה עד גיל בחרותה, היא נחרתה שלא תהיה שואה שנייה לעם היהודי. נכון, היא מלאה ביקורת

נתניהו. "מדינת ישראל זה אדם אחד: ראש הממשלה"

ולדיסלב שפילמן, מלחין ומבצע יהודי-פולני נודע, על הפסנתר. עורך דינו של הבמאי רומן פולנסקי ראה את הספר ברשימת 250 רבי המכר באנגליה, קרא אותו והתקשר בהתרגשות, "זה בדיוק מה שחיפשת כל השנים". פולנסקי נולד ב-1933 בפריס, אך כעבור זמן לא רב, מתוך חישוב מוטעה, 275 שבו הוריו אל מולדתם. כשאר יהודי קרקוב, נכלאה גם משפחת פולנסקי בגטו, וכשעמדו להישלח להשמדה, עוד הספיק אביו לדחוף אותו דרך פירצה בגדר התיל של 300 הגטו. האם נספתה באושוויץ, רומן הקטן הסתתר אצל איכרים, וכעבור זמן הצליח למצוא קרובי משפחה. הוא סבל שם מכות והתעללות, והדבר היחיד ששמר על שפיותו, 325 כך סיפר לימים, היו סרטי התעמולה הנאציים בבתי הקולנוע שאליהם התגנב. ב-1945 שב האב מן המחנות, והתאחד עם בנו בן ה-12.

במשך שנים ביקש פולנסקי, 350 המתגורר כיום בצרפת, לעשות שות שואה שיעזור לו להתמודד עם טראומות עברו. הוא פסל את הרעיון של סרט אוטוביוגרפי, כי "ילדותי אינה 'סיפור', כמובן ההוליוודי. 375 חייבים להיות מתח, וסיכוכי עלילה, או שאצטרך לפברק ולנפח את האירועים האמיתיים". מתוך הכרות רבת שנים עם עולם הקולנוע, הביע במאי "צ'יינטאון" ו"תינוקה של רומא רי", 400 ספק שילדותו תעניין את האולפנים הגדולים: "אתם לא מכירים את האנשים האלה. הם ישאלו, 'בסדר, אבל מי תגלם את הבחורה?'"

הוא גם השיב בשלילה לסטיבן 425 שפילברג שביקש ממנו לביים את "רשימת שינדלר": "הצעה נדיבה מאוד, אבל לא מתאימה לי". רק כשקרא את "הפסנתרן", האוטוביוגרפיה המצמררת של ולדיסלב שפילמן, הרגיש שזה 450 הסיפור שהוא רוצה לספר, ורכש את הזכויות.

האודישנים התקיימו בלונדון, אבל פולנסקי לא יכול היה להשתתף בפועל בבחירת שחקניו, כי לבריטניה יש הסכם הסגרה עם 475 ארה"ב, בה הוא עדיין מבוקש על אונס ילדה בת 13, במסיבה בבית ג'ק ניקולסון ב-1977. בשבוע הבא יתחילו צילומי הסרט בגרמניה ובפולין, בתקציב של 500 מיליון דולר, ולתפקיד הראשי נבחר אדריאן ברודי, ששיחק ב"הקו האדום הרק".

כותרת ביניים

ב-23 בספטמבר 1939 ישב ולדיסלב שפילמן באולפני הרדיו של ורשה, וניגן על הפסנתר בשידור 525 חי. הוא היה אז רק בן 27, אבל כוכב, מלחין מוסיקה לסרטים, ונגן וירטואוז.

פגזים התעופפו סביבו, והוא התקשה לשמוע את עצמו מנגן. מאוחר יותר 550 באותו היום הרסה פצצה גרמנית את תחנת הכוח של העיר, ותחנת הרדיו חדלה לפעול. הנוקטורנו שלו בדו דיאז מאת שופן היתה היצירה האחרונה שנוגנה ברדיו. 575 בשנתיים הראשונות לכיבוש הנאצי, ה ולדיסלב שפילמן, מלחין ומבצע יהודי-פולני נודע, על הפסנתר.

עורך דינו של הבמאי רומן פולנסקי ראה את הספר ברשימת 250 רבי המכר באנגליה, קרא אותו והתקשר בהתרגשות, "זה בדיוק מה שחיפשת כל השנים". פולנסקי נולד ב-1933 בפריס, אך כעבור זמן לא רב, מתוך חישוב מוטעה, 275 שבו הוריו אל מולדתם. כשאר יהודי קרקוב, נכלאה גם משפחת פולנסקי בגטו, וכשעמדו להישלח להשמדה, עוד הספיק אביו לדחוף אותו דרך פירצה בגדר התיל של 300 הגטו. האם נספתה באושוויץ, רומן הקטן הסתתר אצל איכרים, וכעבור זמן הצליח למצוא קרובי משפחה. הוא סבל שם מכות והתעללות, והדבר היחיד ששמר על שפיותו, 325 כך סיפר לימים, היו סרטי התעמולה הנאציים בבתי הקולנוע שאליהם התגנב. ב-1945 שב האב מן המחנות, והתאחד עם בנו בן ה-12.

במשך שנים ביקש פולנסקי, 350 המתגורר כיום בצרפת, לעשות שות שואה שיעזור לו להתמודד עם טראומות עברו. הוא פסל את הרעיון של סרט אוטוביוגרפי, כי "ילדותי אינה 'סיפור', כמובן ההוליוודי. 375 חייבים להיות מתח, וסיכוכי עלילה, או שאצטרך לפברק ולנפח את האירועים האמיתיים". מתוך הכרות רבת שנים עם עולם הקולנוע, הביע במאי "צ'יינטאון" ו"תינוקה של רומא רי", 400 ספק שילדותו תעניין את האולפנים הגדולים: "אתם לא מכירים את האנשים האלה. הם ישאלו, 'בסדר, אבל מי תגלם את הבחורה?'"

הוא גם השיב בשלילה לסטיבן 425 שפילברג שביקש ממנו לביים את "רשימת שינדלר": "הצעה נדיבה מאוד, אבל לא מתאימה לי". רק כשקרא את "הפסנתרן", האוטוביוגרפיה המצמררת של ולדיסלב שפילמן, הרגיש שזה 450 הסיפור שהוא רוצה לספר, ורכש את הזכויות.

האודישנים התקיימו בלונדון, אבל פולנסקי לא יכול היה להשתתף בפועל בבחירת שחקניו, כי לבריטניה יש הסכם הסגרה עם 475 ארה"ב, בה הוא עדיין מבוקש על אונס ילדה בת 13, במסיבה בבית ג'ק ניקולסון ב-1977. בשבוע הבא יתחילו צילומי הסרט בגרמניה ובפולין, בתקציב של 500 מיליון דולר, ולתפקיד הראשי

איסיסי (מימין) בימיו כשר הגנה עם הנשיא דאז מורסי. "ברגע האחרון הוא אמר: אני אוציא את מצרים מידי הרשעים האלה"

האחים המוסלמים במרחב נכשלים בכל מקום. חוץ מאשר בעזה, שם הם עוד לא נפלו, אבל גם הם מבר דרים. סיסני החריב את הציר אנקרה-קהיר. טורקיה של ארדואן התכווצה מאוד. בניגוד לרטוריקה, החשיבות שלהם ירדה מאוד. מבחינת המזרח התיכון זו אנתח רוחה ענקית והזרמנות לחידוש הציר האסטרטגי הסור-נייערבי המתון מול האיום האיראני."

ניסים חילוניים

"בכלל", אומר גלעד, "אני חושב שההשתלטות של איסיסי על מצרים והצלתה מידי האחים המוסלמים זה נס. יש לי פרק בתפיסת העולם שנקרא ניסים חילוניים. כי אני לא רתי. אחרי שהאחים המוסלמים מינו אותו להיות המפקד הכללי של הכוחות המזוינים והק פיצו אותו מדרגת שני כוכבים לארבעה, הוא החליט להציל את מצרים מדיהם. אנשים פה מתקשים להבין את העומק של זה. האחים המוסלמים זו תנועה שטנית, חברתית-מדינית, שקיימת כבר 90 שנה. המטרה שלהם היתה לכוון חליפות בכל המזרח התיכון כשישראל בחוץ. מדינה שחתמה איתנו על הסכם שלום, מדינה בעלת עוצמה אסטרטגית וצבאית, היתה עלולה להפוך לאויב שלנו תחת שלטון האחים המוסלמים. יחד עם טורקיה וחמאס. זה אחד הסיטמים הגדולים שלי, שהי עולם הערבי או המוסלמי יקום נגדנו עוד פעם. בוכות איסיסי זה לא קרה. נכון, הרחוב המצרי היום די עוין לישראל. יש להם בעיות כלכליות קשות מאוד. עוד מעט יהיו להם גם בעיות מים קשות. ובכל זאת אנחנו מצליחים לשמור על הסכם השלום. כבר 40 שנה."

אמרת שאיסיסי גדל על שנאת ישראל. איך אתה מסביר את השינוי שחל אצלו?

"זה נכון. הוא גדל על אנטי ישראליות חריפה. זה נצרב חזק בתודעתו. אבל בגלל התפקידים החשובים שמילא - ראש אמ"ן, שר ההגנה - אז כמו קצינים מצרים אחרים גם הוא למד להכיר בערך הביטחוני המופלג של ישראל מול איומים משותפים - הטרור האיסלאמי, איראן. המצרים יודעים שהם מתעסקים עם אויב אכזר. והם יודעים שלישאל יש יכולות מדהימות - צבאיות, מודיעיניות וטכנולוגיות - ושתאום ביטחוני איתה זה דבר חשוב מאוד. זה לא היה פשוט. זה הושג בתהליך מאוד קשה של בניית אמון."

"ברמה האישית, איסיסי ראה שישראל מתייצבת לצידו וזה די הרהים אותו. זו אחת הסיבות לשינוי שהוא עבר ביחס שלו לישראל. איסיסי חצה מחסומים פסיכולוגיים של הידברות אמיתית עם ישראל, אבל ללא נורמליזציה. הוא שייך לאסכולה של אלה שחושבים שרק תהליך שלום כולל בין ישראל לבין מדינות ערב והפלטטינים יכול להעלות את היחסים עם מצרים על נתיב של נורמליזציה, ושללא תהליך מדיני יעלו כוחות קיצוניים שיאיימו גם עליהם. בעיני הנורמליזציה היא חשובה ביותר, אחרת היחסים משולים לעץ עם נוף יפה ושורש אחד. שורש אחד נתון לתפוחות של הוריקנים פוליטיים. אחרי הטראומות שעברנו עם איראן, שהייתה גדולת ירדודתינו והפכה לגרועה שבאויבותינו, ועם טורקיה, שהייתה גם היא ירדה גדולתה והפכה ליריבה, לפחות מנקודת מבטו של ארדואן, אז זה הלך שלי."

הוא מדבר עם נתניהו לעיתים תכופות? הם נפגשו פעם או פעמיים באו"ם.

"אני חושב שהם נפגשו יותר פעמים. זה לקח זמן, אבל בסוף הקשר נוצר. בין היתר בגלל ההיבט הביטחוני. נני ויש לזה חשיבות עצומה. אני חייב להדגיש את זה, אפילו אם אחזור על כך חמישים פעם."

פתיחת הנספח הצבאי של הסכם השלום לגבי סיני, שאיפשר למצרים להכניס כוחות צבא גדולים לסיני כדי להילחם בדאעש, זה היה עדיין בתקופתך?

"כן. אבל חייבים להבהיר: בהתחלה זה היה לא בהסכמה. הייתה תקופה שאיסיסי הפר את ההסכם והכניס כוחות לסיני בטענה שהגיע הזמן לשנות. אבל היום הכנסת כוחות מצריים לסיני מתבססת על הסכם השלום, שקובע שבהסכמה הדדית בכתב ניתן להכניס כוחות מעבר למותר לתקופה מוגבלת. כל ההיתרים, כל ההסכמות, תמיד ניתנים על בסיס האישור הזה."

אתה היית אחראי על זה?

"אני, באופי שלי, לא מסוגל לפאר את עצמי בכלום, אז גם בזה לא. אבל כן, הייתי מאוד מעורב."

הגיע הזמן לכתוב על זה.

"לא. אין סיכוי. אולי כשאני אמות."

"ניסיתי להזהיר מפני חבירה לאחים המוסלמים, אבל איסיסי לא היה מוכן לשמוע. הוא אמר לי: 'אני לא מדבר עם ישראלים על העניינים הפנימיים של הערבים'"

"יתכן שנתניהו חשש מהיום שאחרי מרקל. הרי היא לא תישאר קנצלרית לנצה, ואף אחד לא יודע מי יבוא אחריה והאם יהיה מחויב כמוה לקיומה של ישראל"

"איסיסי החריב את הציר אנקרה-קהיר. טורקיה של ארדואן התכווצה מאוד. בניגוד לרטוריקה, החשיבות שלהם ירדה מאוד. זו אנתח רוחה ענקית"

הנשיא מורסי בהפיכה צבאית, ב-3 ביולי 2013.

"נכון. ממש ברקה האחרונה סיסני פתאום אמר: אני אוציא את מצרים מידי הרשעים האלה. ואז, באחת, באחת בחת חרב, הוא עשה את זה ושלח אותם לבתי הכלא, למרות לחץ אמריקאי ואירופי בלתי נסבל לשחרר אותם. וזה אחרי שממשל אובמה - אני לא אומר עודד את האחים המוסלמים, אבל היה מאוד חיובי כלפיהם ככה ייצוגי אותנטי של הדמוקרטיה שהוא ביקש לראות בעולם הערבי. זו היתה איולות מוחלטת. תמי מות נוראה."

"העולם הערבי הוא אזור קשה ביותר, עתיר אלימות, טרור, עוינות, תסכול ובעיות בלתי פתורות, ולכן העור לם המערבי, כולל ישראל, צריכים להעדיף שתהיה שם יציבות על פני דמוקרטיה. תמיד שאלתי: איך אפשר לשמור איתם על דו"קיום גם 200 שנה מהיום? זה מה שהדריך אותי כל הזמן. ואז סיסני עשה את המעשה האמיץ הזה, שהוא בעיני מעשה פטרוטי נאצל."

"מרגע שהוא קיבל את ההחלטה הזאת, ועמד בלחצים נוראיים, והיו מהומות, הוא מסכן את חייו כל יום. הרי גם את סאדאת מישוה רצה. העולם חייב להודות לו. הוא הציל את העולם. או לפחות את המזרח התיכון. כי הטורקים כבר בנו על ברית בין מפלגת הצדק והפיתוח של ארדואן, ה-AKP, לבין האחים המוסלמים במצרים. לו זה היה קורה - אפשר לכפור במה שאני אומר, אבל אני משוכנע בזה - היה נוצר ציר מוסלמי קיצוני בין טורקיה למצרים, שתי מדינות בעלות עוצמה צבאית ואסטרטגית, שהיה מזעזע את המזרח התיכון. שלא לדבר על חמאס, הבנייקירלי של האחים המוסלמים במצרים. איסמאעיל הניה התקבל שם כמו מלך. מאז, היחסים בתוך הציר הזה הצטננו לחלוטין."

לא מדינת אויב. אז בסוף, במאמץ רב, הגענו להסכם. "לאורך השנים התפתח מעין דו-שיח של כבוד, למי רות ניגודי אינטרסים וחשדנות אין קץ. כך הצלחנו פעמים רבות לגשר על התהום. ולא רק עם איסיסי. גם עם הרמטכ"ל הנוכחי מוחמד פריד חג'אוי, שהיה לפני כן ראש המודיעין הצבאי. וכמובן, הקשר עם המודיעין המצרי עצמו. הקשרים האלה הם בעלי חשיבות עליונה, לא רק בגלל הסכם השלום אלא גם מפני שמצרים, לפי חות לפי תפיסתי, היא מנהיגת העולם הערבי. או כמו שאומרים בערבית: "אום אל-דוניה".

מה זה "אום אל-דוניה"?

"אם העולם". ומדובר במדינה ענקית, 97 מיליון תושבים. לכן, בגלל כל הסיבות האלה, התחרדה אצלי ההכרה שצריך לבנות את האמון עם מצרים כנכס אסטרטגי כנגד כל האיומים: איראן, האחים המוסלמים, שזה כולל גם את חמאס, וכיוצא באלה. וזה היה קשה מאוד קשה."

אתה מדבר על אותם אחים מוסלמים ששלטו פרק זמן מסוים במצרים.

"הזכרתי קודם שאיסיסי הוא אדם דתי מאוד. אנשים אולי לא זוכרים, אבל מי שמינה אותו לשר ההגנה הם האחים המוסלמים. הנשיא מוחמד מורסי וחבורתו לקחו את סיסני, שהיה בדרגה של גנרל שני כוכבים, והעלו אותו לדרגה של גנרל ארבעה כוכבים. לשם השוואה, הרמטכ"ל בישראל מקביל בדרגתו לגנרל שלושה כוכבים. שר ההגנה במצרים הוא גם המפקד הכללי של הכוחות המזוינים. הוא הולך עם מדים ודרגות. זה תפקיד רבי-חשיבות. והאחים המוסלמים האמינו שסיסי, כמוסלמי אדוק, ימסור לידיהם את הצבא המצרי."

"צריך לקחת בחשבון עוד משהו: הצבא במצרים הוא לא רק צבא; הוא גוף בעל חשיבות אסטרטגית, חברתית וכלכלית עליונה. יש להם מאות אלפי חיילי חובה מכל שכבות העם. יש להם מיליון ורבע אנשי מילואים. יש להם מחנות צבא ענקיים. הם מרכיבים טנקי 'אברהמס' אמריקאים. זו עוצמה אדירה. האחים המוסלמים הבינו שאם הם חודרים לצבא, אז השלטון שלהם יהיה נצחי. ואם לא נצחי, אז ארוך מאוד."

"זה הדאיג אותי מאוד. הייתי בחרדה של ממש. בכלל, יש בי חשש עמוק מאוד מתנועות לאומיות דתיות, כי אני חושב שעם דתיים אי אפשר להתפשר. לא חמאס. לא האחים המוסלמים. שום דבר. זה מין כוח הרסני, שלא מוכן להתפשר עם ישראל. הוא יכול להגיע להודנות, הפסקות אש, אבל זה עניין טקטי בלבד. "ניסיתי להזהיר את סיסני מחבירה לאחים המוסלמים, אבל הוא לא היה מוכן לשמוע. הוא אמר: "אני מנהיג ערבי. אני לא מדבר עם ישראלים על העניינים הפנימיים של הערבים. למרות זאת, ככל שחלף הזמן התחלתי להשתכנע שהוא לא ייתן למצרים ליפול. לא היה לי על מה להתבסס, כי הוא עשה בדיוק הפוך, הוא מסר את עצמו לידי האחים המוסלמים, אבל זו היתה ההערכה שלי."

היא התממשה. בסוף איסיסי היה זה שהדחה את